

BIURO REDAKCJI:

Krakowskie-Przedmieście

Nr. 415.

Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku, nie zwracają się.

Prenumerata w Warszawie:

Rocznie Rs. 8.—Półrocznie Rs. 4.—Kwartalnie Rs. 2.

Miesięcznie kop. 67.—Nr. pojedynczy kop. 5.

Pismo Urzędowe, Polityczne i Naukowe.

PRENUMERATA:

w Biurze Redakcji

Nr. 415.

Oraz na wszystkich Stacjach Poczтовых w Cesarstwie i Królestwie.

Sroda, 24 Września 1862.

Prenumerata na Prowincyi:

Rocznie Rs. 9 k. 20.—Półrocznie 4 k. 60.—Kwartalnie 2 k. 30.

Za przesyłkę w kopertach Kwartalnie Rs. 4.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ URZĘDOWA. — Wiadomości urzędowe z Królestwa.

CZĘŚĆ NIURZĘDOWA. Wiadomości zagraniczne.

Wiadomości rozmaite.
Statystyka (c. d.).
Bibliografia Francuska za m. Sierpień r. b. (dokończenie).
Teatr.
Kursa papierów publicznych i pieniędzy.
Obwieszczenia.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Rada Administracyjna na przedstawienie Dyrektora Głównego Przygotowującego w Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, mianowała *Smaruła* Augusta, dotychczasowego Przelozonego Kursów Przygotowawczych do Szkoły Głównej w Warszawie i zarazem Profesora tytularnej Akademii Duchownej Rzymsko-Katolickiej, Rektorem Gimnazjum Igo w Warszawie, oraz *Kirora* Feliksa, dotychczasowego Inspektora Szkoły Powiatowej przy ulicy Leszno w Warszawie, p. o. Rektora Gimnazjum w Pińczowie.

Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w myśl art. 308 Ustawy o Wychowaniu publicznym, ustanowiła Komitet Egzaminacyjny do słuchania egzaminu kandydatów pragnących uczęszczać na kursa Szkoły Głównej. Na Przygotowującego w rzeczonym Komitecie powołany został Ks. Adam Jakubowski, Ex-Rektor zgromadzenia K.K. Pijarów, Członek Rady Wychowania przy Komisji Wyznań i Oświecenia.

Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, powołała *Pankiewicza* Jana, Rektora Gimnazjum w Szczepleszynie, do komisyjnego pełnienia obowiązków Rektora Gimnazjum 2go w Warszawie, a *Krzeczakowskiego* Szymona, Nauczyciela Gimnazjum w Radomiu, na Prorektora Gimnazjum Igo w Warszawie.

Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. 24 Sierpnia (5 Września) r. b. udzieliła *Ludwikowi Zychlowskiemu* patent na wolno praktykującego Budowniczego klasy 3.

Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. 31 Sierpnia (12 Września) r. b. zatwierdziła prezentę udzieloną przez p. Stanisława *Kurskiego*, dziedzica m. Opatowa, jako właściwego kółkatora, księdzu *Wincentemu Jaworskiemu*, dotychczasowemu Pralatowi kustoszowi kolegiaty Opatowskiej, proboszczowi parafii w Włostowie, na Prelaturę dziekanję w tejże kolegiacie.

Rada Administracyjna Królestwa na posiedzeniu d. 21 Sierpnia (2 Września) r. b., na przedstawienie Komisji Rządowej Sprawiedliwości, następujące zapisy:

- 1) dla kościoła parafialnego w mieście Sopotnie rs. 450;
- 2) dla tegoż kościoła rs. 75;
- 3) dla kościoła Św. Hieronima pod miastem Sopotniem rs. 45, przez niegdy Katarzynę z Siwskich Marcewską, testamentem na d. 10 (22) Czerwca 1861 r., urzędowo sprzedanym, ucyfrowane w myśl art. 910 K. C., z zachowaniem praw osób trzecich i pod warunkami bliżej w testamentie oznaczonymi, zatwierdziła.

Decyzją J.W. Główno-Zarządzającego Komunikacji w Cesarstwie, dozwolone zostało odkrycie ruchu przygotowawczego, między Grodnem i Landwarowem, Stacją położoną na linii będącej w zupełnej eksploatacji, między S. Petersburgiem a granicą Pruską; przez co otwiera się komunikacja nieprzerwana drogą żelazną, między Warszawą, Kownem, Wilnem, Dynaburgiem, Pskowem, S. Petersburgiem i Rygą; jak również ze wszystkimi punktami Drogi Żelaznej S. Petersburgsko-Warszawskiej, jej gałęzi od Wilna do granicy Pruskiej, i Żelaznej Drogi od Dynaburga do Rygi. W skutek wymienionej decyzji Zarząd kolei S. Petersburgsko-Warszawskiej, zawiadamia Publiczność, że między Warszawą i Landwarowem od dnia 6 (18) Września r. b. zacząć kursować tygodniowo, 2 pociągi Pasażerskie i 1 Towarowy, według następującego rozkładu jazdy:

Pociągi Pasażerskie wychodzą będą:
z Warszawy w Niedziele i Czwartki o godzinie 9 rano;
z Landwarowa w Poniedziałki i Piątki o godzinie 5 rano,
i korespondować będą z pociągami kursującymi, na linii między S. Petersburgiem i granicą Pruską.

Pociągi zaś Towarowe wychodzą będą:
z Warszawy we Środę,
z Landwarowa w Sobotę.
Z odkryciem tych pociągów, utrzymujących stałą komunikację na całej przestrzeni Drogi Żelaznej S. Petersburgsko-Warszawskiej, dotychczas kursujące pociągi z Warszawy do Grodna i Białogostu uchylają się.

Pociągi kursujące mające między Warszawą a Landwarowem są jeszcze przygotowawcze, jako na drodze niewykonalnej; odkryte zostają, dla dogo-

dnosci Publicznej; przeto Zarząd Drogi spodziewa się, że Publiczność uwzględni niedogodności na Stacjach i mogące się wydarzyć nieakuratności ruchu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ogólne Sprawozdanie.

Korespondencje brukselskie utrzymują, że wszelkie podawane obecnie wiadomości o rychłym załatwieniu kwestii rzymskiej, są zupełnie bezasadne. Według tych korespondencji, z Biarritz nie udzielono żadnej obietnicy i dotąd żadne układy nie zostały rozpoczęte. Cesarz francuski polecił p. Thouvenelowi, aby czekał na jego powrót do Paryża, zaś ani p. Nigra, ani żaden inny agent dyplomatyczny włoski nie był u Cesarza. Z innych źródeł zapewniają, że przed upływem dwóch miesięcy nawet, żadne postanowienie nie będzie przyjęte, dodając, że Cesarz Napoleon oświadczył to księciu Metternichowi, który dla tego mógł wyjechać do swych dóbr w Czechach.

Ciągle wzmagają się jednak pogłoski o energicznym naleganiu ze strony gabinetu turyńskiego na rząd Cesarski o spieszne załatwienie kwestii włoskiej, które gabinet ten uzasadnia koniecznością dla niego postępowania naprzód, w przeciwnym bowiem razie obawia się upadku z powodu trudności, jakie nagromadziły się w skutek otrzymanego przez niego zwycięstwa nad Garibaldim. Jakkolwiek p. Ratazzi nie przyzywał świata politycznego do takiej energii względem gabinetu paryskiego, wszakże jawna konieczność, nadaje tej pogłosce pewną wiarygodność, idzie tylko o to, czy Cesarz Napoleon nadal będzie odmawiał silnym naleganiom tego, czego nie mógł uzyskać p. Ratazzi tak bezwzględnie stosowaniem się do życzeń gabinetu paryskiego. W sferach politycznych w różni jednak pomysłnie dla sprawy włoskiej, z powodu podróży księcia Napoleona do Turynu, jak i powrotu do tej stolicy p. Benedetti.

Tymczasem korespondencje z Londynu przewidują w Turynie zamach stanu, który się skończy wejściem do gabinetu stronnictwa wojskowego. Podobne wiadomości z Turynu podaje dziennik *La France*, który utrzymuje, że żaden włoski sąd przysięgłych nie uzna Garibaldi za winnego, a niewinność byłego dyktatora, będące zwycięstwem stronnictwa krańcowo-lewego, wywoła nowe przesilenie, które się zakończy powołaniem do steru rządu stronnictwa wojskowego.

Jedną z paryskich korespondencji zapewnia, że Garibaldi domaga się koniecznie stawienia go przed sądem, aby mógł dowieść, że dążenia jego były takie same jak dążenia gabinetu.

Kiedy w Anglii meetingi mające na celu okazanie sympatii dla Garibaldiego się mnożą, kiedy w Londynie zapowiedziano podobny meeting w Guildhall pod prezydencją lorda-majora, kiedy wyraźnie gabinet londyński sprzyja temu ruchowi, jeden z dzienników francuskich, *Progrès de Lyon*, oskarża ten gabinet o straszny machiawelizm, mianowicie że to on popełnił Garibaldiego do wyprawy na Rzym, wiedząc że wpadnie w łapkę, ażeby uniknąć następstw wyładowania jego na brzegach Grecji i Turcji i wzbudzenia jakiegoby jego obecności tam wywołania.

Stan rzeczy w Czarnogórze zupełnie jest niejasny; dzienniki francuskie zapewniają, że nie ma, że pomiędzy warunkami stawionemu przez Omer-paszę, nie znajdowało się wymagania uznania przez księcia Czarnogóry zwierzchnictwa Porty; *Palrie* dodaje, że i p. de Monstier zaproteściwał przeciwko zbudowaniu drogi wojskowej przez Czarnogórę. Trudno wydomaczyć sobie powód radości Czarnogórców z zawarcia pokoju z Portą, który niszczy kilkunastowieczne usiłowania utrzymania swej niezależności.

O przesileniu ministerjalnym w Berlinie nie ma jeszcze pewnych wiadomości. Co do mającego się utworzyć przez p. Bismarcka gabinetu podwójnie krąży pogłoski; według jednych w skład tego gabinetu weszłyby liberalni, jako to p. Vincke, jen. Bonin i tacy inni urzędnicy; według zaś drugich, jen. Roon i ludzie należący do stronnictwa krańcowo-prawego.

(Ind. b., *Palr.*, *Schl. Zeit.*)

Anglia.

Londyn, 19 Września. Cała prawie prasa angielska, z *Timesem* na czele, zwątpiła o sprawie związku północno-amerykańskiego.

Times wczorajszą poświęca pierwszy swój artykuł wstępną kwestii powyższej. Uważa on prawdopodobnym, że nawet północna część dawnej unii amerykańskiej rozpadnie się, zanim walka z południem ukończona zostanie. Gmach polityczny federacji północnej, powiada *Times*, poczyna chwiać się pod ciężarami niepowodzenia na placu boju. Od czasu ostatniego zwycięstwa, przez Południe odniesionego, same niepowodzenia spotykają prezydenta Lincoln i jego ministrów. Wojna domowa, rozpoczęta w celu zmuszenia stanów południowych do powrotu do unii, bliska jest spowodowania innego zupełnie rezultatu politycznego—mianowicie zerwania nawet związku istniejącego do chwili obecnej pomiędzy stanami północnymi. Możliwość sporu pomiędzy władzą związkową a władzami pojedynczych stanów, stanowiła stale jedno z głównych niebezpieczeństw ustawy politycznej Ameryki północnej. Już w r. 1814, podczas wojny z Ameryką, stan Massachusetts widząc, że skutkiem działań nieprzyjacielskich cierpią jego interesy handlowe, chciał zawrzeć z głównodowodzącym angielskim osobny traktat po-

koju. Gdyby wojna była dłużej potrwała, stan ten byłby niezawodnie wyszedł ze składu unii amerykańskiej. Prawo do wyjścia ze związku uważane było stale za istniejące. Następnie stan Karolina groził wyjściem ze związku z powodu taryfy, która go na straty narażała. Spór ten załatwiony został zapomocą kompromisu, lecz oba te epizody dziejów związku amerykańskiego stały się jakby zasadą, na którą i obecnie powołują się. Jakkolwiek żaden ze stanów północnych nie grozi na teraz wyjściem z unii, wszystkie atoli przedsiębiorają takie środki, które stawiają je w wyraźnej z władzą centralną opozycji. Stronnictwo republikańskie poczyną prawie odrzucać, za pomocą swych organów urzędowych, rząd który sam stworzył. Oświadcza ono, że jeżeli gabinet związkowy nie zostanie wzmocniony nowymi siłami i talentami, sprawa unii musi upaść. Ponieważ zmiana ministrów może nastąpić jedynie z woli prezydenta, jest to może ostrzeżeniem, iż p. Seward powinien być usunięty. Dwaj sekretarze stanu wydali wojny zostali już uwolnieni od służby, a jedynym członkiem rządu, wpływ posiadającym, są p. Seward i sam prezydent. Który z dwójki ma się usunąć? Zdałoby się, że republikańskie chęć pozbyć się obu naraz. Nie było jeszcze przykładu, ażeby prezydent Stanów Zjednoczonych, podał się do dymisji, a żądanie, wprawdzie wszelkimi względami osłonięte, ażeby p. Lincoln usunął się, wyrównała rewolucji politycznej. Dla nadania temu żądaniu większej siły, nowojorski komitet wojenny projektuje utworzenie dwóch armii, z którychby każda składała się z 50,000 ludzi i które zostałyby powierzone dowództwu generałów Fremont i Mitchell. Jakkolwiek Fremont nie miał bynajmniej na polu bitwy powodzenia, uchodził atoli za do brze myślącego, a przynajmniej, że w obecnym opłakany swym stanie, amerykańskie stawiają wyżej niż zdolności. Podobne zwłaskania otwierają ambicji obszerne do działania pole. Na początku wojny obecnej utworzony był śmiały plan, mocą którego miasto Nowy-Jork miało być uznane za niezależne od stanu i od samej rzeczypospolitej, na wzór dawnej Wenecji, co postawiłoby miasto pominięciem w ten sam do Stanów Zjednoczonych stosunek, w jakim Hamburg znajduje się względem związku niemieckiego. Nie wiadomo dotąd, czy plan ten został zupełnie zaniedbany. W ogóle wojna obecna, zamiast co by miała wskrzesić unję, grozi przeciwnie odpadaniem tego, co jeszcze przy związku pozostało. Skłonność do zapewnienia niezależności od władzy związkowej, coraz bardziej wzrasta. Tak grupy stanów, jak i stany pojedyncze, zaczynają iść każdy swoją drogą. Gubernatorowie stanów Maine, New-Hampshire, Rhode Island i Massachusetts odbyli w Providence konferencję. Są to jedne stany, czyli okręgi fabryczne Nowej Anglii, które bronią swych właściwych, stanom zachodnim przeciwnych interesów, zapomocą wysokiej taryfy. Wszędzie w ogóle panują niesnaski, rozdwojenie zdań i rozdrążnienie.

Austria.

Wiedeń, 21 Września. Projekt do prawa dotyczącego wprowadzenia do krajów monarchii austriackiej niemieckiego kodeksu handlowego, został na wczorajszym posiedzeniu izby deputowanych ostatecznie rozstrzygnięty i po trzeciostronem onego odczytaniu przyjęty. W izbie panów, której projekt powyższy został obecnie nadesłany, takowy napotkał mniej jeszcze trudności, niż w izbie deputowanych, a ponieważ takowy popiera i rząd, spodziewać się przeto należy rychłego wprowadzenia tego prawa w wykonanie.

Interpelacja w izbie niższej Dra Giskry i jego stronników, wymierzona przeciw oświadczeniu złożonemu w izbie panów przez ministra skarbu w przedmiocie odmówionej przez obie izby rady państwa subwencji dodatkowej dla towarzystwa żeglugi parowej na Dunaju, spowodowała wczoraj p. Plenara do dania w izbie deputowanych odpowiedzi w imieniu całego gabinetu. Dowodzenia wczorajsze ministra skarbu wyrównały co najmniej powyższego oświadczenia. Zresztą komisja finansowa, złożona z dwudziestu czterech członków mianowanych przez izbę deputowanych, rozstrząsała budżet na r. 1863, przy rozbiore rubryki „subwencji”, zbada zapewne należyście, o ile rozszerzenia pomienionego towarzystwa są uzasadnione.

Jak donoszą z Pesszu ze źródła wiarygodnego, porozumiano się już co do środków zdolnych zapewnić załatwienie kwestii Siedmiogrodzkiej. Jako najważniejszy z tych środków, wymieniano uświęcenie zasady równouprawnienia narodowości przy wyborach do sejmów, oraz zwolnienie sejmów dopiero w roku przyszłym.

Z Weroni pod dnem 16-m b. m. donoszą, że na kilka dni przed tą datą, na granicy austriacko-mońskiej, w pobliżu gminy austriackiej Poggio, miało miejsce zaskięcie pomiędzy strzelcami austriackimi i strażą celną sardyńską, przyczem jeden ze strzelców, którego towarzyszył został przez strażnika sardyńskiego zabity, zastrzelił nieukającego koleżę pomienionego celnika.

Francja.

Paryż, 19 Września. Kwestia włoska ciągle prawie wyłączny stanowią przedmiot zajęcia dzienników. Z pośród licznych odpowiedzi na listy p. de La Guéronniere, zasługuje na uwagę artykuł umieszczony w *Journal des Debats*, który dowodzi, że więcej trzeba by usiłowań, pracy, więcej przewidywać trudności, przełamać niemożliwość, dla utrzymania w zgodzie i pokoju trzech połączonych federacyjnie państw związkowych na półwyspie apenińskim, aniżeli dla stałego utworze-

nia jednoci, która już jest prawie zupełną. Trudności wszelkiego rodzaju któreby tamowały utrwalenie systemu federacyjnego, nieczem są w porównaniu z trudnościami jakieby przeszkadzały jego utworzeniu się. Ponieważ bowiem nie ulega wątpliwości, że nie można się spodziewać aby wybuch zgubny dla domu Sabaudzkiego wyszedł z wewnątrz Włoch, wiadomo naprzód że nie znalazłoby się dwóch mocarstw w Europie, któreby się zgodziły na jednakowe załatwienie. Obok tego wszystkie przypuszczenia upadają w obec pewności, że kongres europejski, gdyby nawet zgodzono się na załatwienie, gdyby nawet Włochy uznały jego jurysdykcję, co jak jedno tak i drugie nie łatwo może być osiągnięciem, że kongres europejski nie może być zebrany, z powodu stanowczej opozycji jednego czy dwóch wielkich mocarstw. Tem dziwniejszymi się wydają te propozycje załatwienia sprawy włoskiej, któremi wszakże zajęło się dziennikarstwo całej Europy.

Od dwóch dni nadzieje rychłego załatwienia kwestii włoskiej, zyskały więcej siły w Paryżu. Tak, przypisują wiarygodność wieści nadeszłej z Turynu, że nie z trybuny parlamentarnej rząd włoski uwiadomi o terminie oznaczonym do oddania się załogi francuskiej z Rzymu. Uwiadomienie w tym względzie ma być ogłoszone przez gazetę urzędową, jednocześnie z dwoma dekretemi królewskimi, z których jeden udzieli amnestji a drugi rozwiąże izbę. Wyborcy mają być zwolnieni na 26 Października. Gazeta urzędowa ma także ogłosić zarazem proklamację królewską zawiadającą o formalnym zobowiązaniu rządu włoskiego szanowania i zmuszenia do szanowania granic obecnych posiadłości papieżkich. Dla zapewnienia nietykalności tych granic, generał Cialdini miał tak spiesznie objąć dawne swe dowództwo nad korpusem stojącym w legacjach, a część wojsk jego korpusu znajdująca się w prowincjach południowych, także samą ma mieć misję od strony Abruzzów i Beneventu.

Czy wieści te sprawdzą się, niewiadomo; wszakże częste narady p. Nigra z p. Thouvenelem i z reprezentantami innych mocarstw wskazują wyjątkową czynność układow dyplomatycznych. Spodziewają się, że rezultatem tych układow będzie utrwalenie jednoci włoskiej; wszakże nie w tym względzie pewnego nie będzie wiadomo aż do powrotu Cesarza do Paryża, który zapowiadają na dzień 4-ty a nawet niekiedy na 2-gi października. Przepisany ten powrót odżywił pogłoski o rozwiązaniu Ciała prawodawczego. *Esprit public* uchodzący za półurzędowy organ, podaje wszelkie wiadomości, iż Cesarz postanowił nie odnawiać Ciała prawodawczego przed upływem prawnego zakresu mandatu deputowanych. Jednakże, dodaje ten tygodnik, wiadomo nam że posiedzenia Ciała prawodawczego będą otwarte przed zwyczajną epoką i bardzo krótko będą trwały, tak, że nie niekając się do rozwiązania izby, rząd będzie mógł zwołać kolegię wyborczą w grudniu lub styczniu.

O przesileniu ministerjalnym nie nie słychać; wszakże w gabinecie mogą nastąpić cząstkowe zmiany niemające charakteru politycznego. Tak zapewniają, że marszałek Randon, minister wojny obejmie dowództwo w Ljonie, na miejsce zmarłego marszałka Castellane. Ministrem wojny w takim razie zastąpiłby marszałek Niel, po którym dowództwo w Tuluzie otrzymałby wice-gubernator Algierji generał Martimprey, bez godności jednak marszałka, która zachowana będzie jako nagroda zwycięstwa w Meksyku.

Według dziennika *la France*, gabinet prezydenta Juareza znaczną większością postanowił zawrzeć układy z Francją, których podstawą ma być oddanie francuzom stolicy, Pueli i wszystkich miast położonych na drodze z Vera-Cruz do stolicy, pod warunkiem ażeby nie obchodzono się z nimi jak z miastami zdobytymi. Jeżeli te propozycje rzeczywiście zostały uczynione, zapewne zostaną wzięte pod rozwagę i przesłane generałowi Forey, który obok władzy wojskowej posiada pełnomocnictwo dyplomatyczne. P. Castex, adiutant generała Lorenceza, który przyszedł do Francji sztafardą z dobyte w Meksyku, dziś wyjechał z Paryża do Biarritz, dla złożenia tych sztafardów Cesarzowi.

Zapewniają że Cesarz i Cesarzowa przed powrotem do Paryża, zrobią wycieczkę do Fiszpanji, a mianowicie do zamku Orteaga, należącego do Cesarzowej.

Włochy.

Turyń, 17 Września. Sąd kasacyjny Neapolitański, odstąpił Sądowi kasacyjnemu Medjolańskiemu wybór forum, w którym bez obawy naruszenia spokoju publicznej, proces Garibaldiego będzie mógł być prowadzony. Wybór ten zapewne na kilka dni nastąpi i jak się zdaje padnie on na sąd Turyński, chociaż, jak utrzymują niektórzy dobrze poinformowani osoby, prokurator generalny przy sądzie medjolańskim, ma się temu stanowczo sprzeciwić. Jak wiadomo bowiem Garibaldi bardzo mało ma stronników w Piemencie; rząd więc wytaczając mu proces w jednym z sądów Piemontskich, naraziłby się niewątpliwie na zarzut, że zrobił to umyślnie, aby otrzymać wyrok skazujący Garibaldiego. Prawdopodobnie więc wyznaczony zostanie sąd Ankoński lub Bonozski. Większość jednak nie przestaje spodziewać się, że proces ten nigdy nie będzie mieć miejsca i że postanowienie to powzięto jedynie, aby zyskać na czasie i pod pewnym względem zadoseć uczynić wymaganiom stronnictwa wojskowego. Jeżeli tak oczekiwana amnestja nie będzie ogłoszona podczas obchodu ślubnego księżniczki

Marij, to w każdym razie przed końcem r. b. można się spodziewać ulaskawienia b. dyktatora i jego towarzyszy broni. Kilka słów, wyrzeczonych przez króla w przedmiocie kwestii Rzymskiej, w obec deputacji z prowincji Forli, przyczyniły się znakomicie do uspokojenia umysłów.

Całe Włochy znajdują się jeszcze obecnie pod świeżym i przykrym wrażeniem jakie wywarły na nich artykuły p. de La Guéronniere, i przedewszystkiem wyznaczone należy, że na całym półwyspie wielkie panuje oburzenie przeciwko senatorowi francuzkiemu. W rzeczy samej p. de La Guéronniere dopił swego celu, jeżeli dążył tylko do tego, aby wyjawienie swoich dziwacznych teorii stać się za granicą przedmiotem rozmowy. *Gazeta urzędowa* zanadto mu nawet zrobiła zaszczytu, rozbierając szczegółowo niektóre zdania zapewne nierozwrotnie zrucone przez autora sławnej broszury pod tytułem: *Papież i Kongres*. Nota zamieszczona dziś w tej gazecie zajęła niesłychanie cały świat polityczny; ale rząd uważał za stosowne wystąpić w tym przedmiocie, aby zapobiedz wszelkim niepotrzebnym komentarzom, których nie omieszczało by rozsiewać nieprzychylnie mu stronnictwo.

Rozpoczęte od pewnego czasu reformy w ministerstwie skarbu postępują szybkim krokiem, pod kierunkiem dyrektora generalnego p. Capellari de Colmoba, który położył już na tem polu nie małe dla kraju usługi. Wkrótce nastąpić ma reorganizacja komór celnych, podług nowego systemu, proponowanego przez tego znakomitego męża, który odbywszy umyślnie długą podróż po całym Królestwie, zbadał szczegółowo wszystkie jego potrzeby. Wprowadzenie zmian w administracji, gdzie oddawna wielkie dzieja się nadużycia, będzie jego głównym zadaniem, a do tego nie braknie mu zapewne energii i znajomości rzeczy.

Następca tronu Ks. Humbert uorganizował już swój dwór wojskowy, na czele którego stoi hr. Pes de Villamarina del Campo. Młody książę mianowany teraz generałem, obejmie dowództwo brygady kawalerji, konsystującą obecnie w Medjolanie, gdzie na jakiś czas oberze sobie rezydencję. Oczekują w Genui flotyli portugalskiej, wiozącej margr. de Loulé i na której odpłynąć ma księżniczka Maria Pja do Lizbony. Obrząd ślubny odbędzie się w Turynie 25 b. m. Księżniczce towarzyszyć będzie w podróży do Lizbony brat jej następcy tronu, i 5 fregat włoskich.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Paryż, 21 Września. Dzisiejszy *Monitor* umieszcza rozkaz dzienny jen. Forey, głównodowodzącego armją wyprawę meksykańską, zalecający wojsku ściśle zastosowanie się do przepisów karności wojskowej, w celu dania ludności meksykańskiej przykładu dobrego porządku.

Turyń, 20 Września. Około 60 bandytów ukazało się pod Sansossino, którzy po trzechgodzinnej walce zostali przez gwardję narodową i mieszkańców rozproszeni i seignani. Obywateli i kilku księży wzięło udział w seignaniu.—Z Varignano donoszą, że stan zdrowia Garibaldiego jest zadowalniający. Na konsylium lekarskiem Dr. Zanetti z Florencji oświadczył, że zupełnie podziela zdanie Dr. Partridge i innych lekarzy.— Eskadra portugalska składająca się z trzech statków przybyła do Genui.— Dzienniki ogłaszają tekst noty okólnika p. Durando.

Turyń, 21 Września. *Opinione* donosi: Rada muniypalna miasta Casaliniore została z powodu adresu wystosowanego do Króla, w którym żądała zmiany gabinetu, siłą rozwiązana.—Zmniejszenie armji nie przysiędło do skutku.—Minister Conforti podał się wczoraj do dymisji.

Lizbona, 17 Września. W mieście Braga w prowincji Minho wybuchł bunt w 6-m pułku. Strzelano do oficerów i major Vasconcelas został zabitym. Dwa pułki wysłane z Lizbony do Bragi, przywróciły tam porządek; przewódcy rozruchu uciekli. Rząd przysłał spieszne środki w celu zapobieżenia dalszym zaburzeniom.

Belgrad, 22 Września. Jutro Ali-bej jako komisarz Porty, z jednym z serbskich senatorów, udaje się do Usczyca z nakazami zburzenia twierdzy i tym sposobem pozbędzie się końca walec. W piątek ma tu przybyć z Konstantynopola angielski poseł p. Bulwer.

Paryż, 22 Września. Dzienniki donoszą, że dziś wieczorem książę Napoleon i księżna Klotylda odjeżdżają do Turynu, i że francuski poseł w Turynie p. Benedetti, także dziś wieczorem opuści Paryż, udając się z powrotem do miejsca swego urzędowania.

Berlin, 22 Września. Na dzisiejszem posiedzeniu izby deputowanych, p. Grabow oświadczył, że wczoraj postanowione liczebne zestawienie wszystkich pozycji budżetu wojskowego, będzie dopiero w południe ukończonem, i dla tego głosowanie nad całym budżetem jutro dopiero może nastąpić. Izba przesłała następnie do rozpraw nad dalszymi budżetami. P. Grabow potem zawiadomił izbę, że minister skarbu będzie zastępował chorego ministra handlu. Ministrowie v. d. Heydt, v. Roon i hr. Bernstorff byli nieobecni. W czwartek będą miały miejsce rozprawy nad budżetem wojskowym na rok 1863.

Berlin, 22 Września. *Kreuzzeitung* donosi w przedmiocie przesilenia ministerjalnego, że p. v. d. Heydt nie podał się do dymisji, lecz prosił tylko o ewentualne uwolnienie od obowiązków. Hr. Bernstorff zaś otrzymał

na własne żądanie dymisję, i prawdopodobnie uda się jako poseł do Londynu. P. v. Holzbrinck jest tak cierpiącym, iż powatpiwają aby mógł na nowo objąć swoje urzędowanie. *Berliner Allgemeine Zeitung*, donosi, że p. v. Bismarck-Schönhausen miał wczoraj dość długą rozmowę z hr. Bernstorffem, poczem miało miejsce posiedzenie rady ministrów. Tenże dziennik pisze, iż dochodzą wieści, jakoby p. v. d. Heydt cofnął swe podanie o dymisję, że gabinet na teraz pozostaje w obecnym swym składzie, lecz że rozpoczęto układy z p. v. Bismarckiem co do objęcia przez niego prezydentury gabinetu i wydania spraw zagranicznych. Dziś p. v. Bismarck miał posłuchanie u króla. Izba deputowanych nie ma pewnej wiadomości co do przesilenia ministerjalnego, krąży tylko między jej członkami rozmaite pogłoski.

Według korespondencji paryskiej dziennika *Neue Preussische Zeitung* stronnictwo Cesarzowej przeważało w kwestii włoskiej; Hr. Walewski ma być mianowany prezesem gabinetu, baron Bourqueney ministrem spraw zagranicznych.

Raęca, 22 Września. Wczoraj w Cetyniu uroczyste obchodzono zawarcie pokoju. W ruinie zbudowanie drogi wojskowej został zatwierdzony. Wydalenie Mirka pozostawiono do woli Omara-paszy.

WIADOMOSCI ROZMAITE.

Wczorajszymi dzień porównania dnia z nocą, odznaczał się tem, że rano był mroźny i termometr stał niżej zera, i z rana wskazywał 1 stopień Réaumur mrozu, później powietrze ociepilo się nieco i średnia temperatura dnia jest $5\frac{1}{2}$ stop. Réaumur; wyższą była od temperatury dnia poprzedniego, lecz o $4\frac{1}{10}$ stopni R. niższa od normalnej; największe ciepło po południu $10\frac{1}{2}$ stop. R. Niebo z rana i wieczorem na pół pogodno, przez cały dzień prawie pochmurne. Wiatr panował zachodni, przed południem słaby, po południu mocny, wieczorem uspokoił się. Barometr po południu znacznie opadł; średnia jego wysokość jest 754.86 milimetrów. Elektryczność 26 stopni. Na słońcu dwie plamy i trzy gromady plam. Now o godz. 10-ej m. 20 wieczór. Księżyc na Równiku o godz. 1-ej rano.

Dnia 6 Sierpnia r. b. z niewysledzonej przyczyny powstały w dwóch miejscach pożary, jeden w mieście Horodle, powiecie Hrubieszowskim, który zniszczył dziesięć domów mieszkalnych i ruchomości na rs. 1,500, — drugi we wsi Adamowie, gminie Golina, powiecie Koniskim, skutkiem którego spaliły się dom mieszkalny, owczarnia i stodoła, ubezpieczone na rs. 510, oraz zgorzało 45 kóp żyta.

Ignacy Nowacki, lat 69 letni, czasowo w mieście Kłobucku, powiecie Wieluńskim zamieszkały, dnia 7 Sierpnia r. b. kąpiąc się w stawie utonął, — i pomimo natychmiastowego wydobycia go z wody i udzielenia ratunku, do życia przywrócić już nie mógł.

Napisanie każdej książki elementarnej nie ma przedstawia trudności, bo oprócz gruntownej znajomości przedmiotu, wymaga doskonałego władania językiem i pedagogicznych zdolności, aby prawdy nauki wyłożył jasno, zwięźle i dostęпно. Ułożenie elementarnej książki w historii naturalnej, może być trudniejszą, z powodu mnogości szczegółów, na skład jej wchodziących, które tylko dokładnie je znający i rozumiejący potrafi właściwie i jasno przedstawić. Autor wkrótce mający wyjść w Warszawie, nakładem księgarń Aleksandra Lewińskiego, elementarnej Zoologii (*Historia naturalna dla użytku uczęszcza młodzieży*). — Zoologia, przez Konrada Olszewskiego, nauczyciela szkół rządowych, którą mieliśmy sposobność przejrzeć w rękopiśmie, nie stała na wysokości swego zadania i dzieło jego ani chętnie nauki młodzieży, ani nikomu pożytku przynieść nie może, ponieważ nie odpowiada ani jednemu z warunków wymaganych od książek elementarnych.

W Odessie wiele osób oczekuje z niecierpliwością przyszłego roku, aby w projektowanych przez nich browarach prywatnych zająć się wyrobem piwa, które, obok dobroci, ma kosztować 20 groszy butelka, gdy teraz za piwo z odkupu brane płaci się złp. 1 do złp. 1 gr. 10. — W Kijowie konsumcja piwa jest także znaczną, gdy tymczasem browarów większych i fabryk miodu w ogóle jest tylko cztery. — Najwięcej tam wzięte jest piwo tak zwane *marrowskie*, pochodzące z browaru kupcowej Marr.

Zeszyt drugi czasopisma w języku niemieckim, poświęconego rzeczom słowiańskim i wydawanego w Budzysynie (*Bautzen*), przez J. E. Smolera, pod tytułem: *Zeitschrift für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft* (Erster Band, 2 Heft), wyszedł z druku i odznacza się, tak samo jak i pierwszy zeszyt, o którym we właściwym czasie wspominaliśmy w „Dzien. Pow.”, obfityścią treści i znaczną obfityścią, wynosi bowiem sześć arkuszy druku in 8-o. Zeszyt ten, z artykułów większych, mieści następujące: „Miejscę zgonu i grobu Jana Zizki” (*Jan Žižka's Todesstätte und Grab*). Artykuł ten przełożony został z czeskiego, z pracy F. B. Mikowca, zamieszczonej w numerze 52-m tygodnika czeskiego *Lumir* za rok zeszły. — „O najstarszych monetach rosyjskich.” (*Die ältesten russischen Gelderzeichen*). Jest to dołączenie artykułu, którego pierwszą połowę zamieszczała była w zeszycie pierwszym tegoż *Zeitschrift*. Artykuł ten stanowi przykład wyjątku z dzieła uczonego rosyjskiego A. Kuznika, noszącego tytuł: „O monetach rosyjsko-bizantyjskich.” — Dalszy ciąg przekładu z polskiego, pracy K. Szajnoch, pod tytułem: „Słowianie w Andaluzji” (*Die Slaven in Andalusien*). — Początek przekładu z rosyjskiego, pracy A. Hilferdinga, pod tytułem: „Resztki słowian na brzegach południowych morza Bałtyckiego.” (*Die Reste der Slaven auf der Südküste des Baltischen Meeres*). Oprócz wstępu, zamieszczone tu zostały następujące trzy rozdziały: 1. *Ethnografische Übersicht*; 2. *Die Verschiedenheit in der Lage der slavischen Nationalität in Fommern und Westpreussen*; 3. *Das schnelle Schwinden der slavischen Nationalität im*

Kreise Bälou. W drugim z tych rozdziałów znajdujemy starannie wykazane nazwy słowiańskie mnóstwa wsi i miast, obecnie przemianowanych. Tak np. pomiędzy granicą Prus Zachodnich a rzeką i jeziorem Leba, czyli w ziemi Kaszubów, mówiących dotąd po polsku, znajdują się następujące miejscowości, przez pomienionych mieszkańców po polsku nazywane, lecz przez Niemców poprzeręcone: Lebietowo (po niem. *Lüptow*), Kościeliszka (*Koschireinke*), Biebrowo (*Bebrow*), Sławuszwowo (*Schlaischow*), Jackowo (*Jatzkow*), Borogadzeno (*Borgensin*), Roszczycze (*Roschitz*), Strzeżowo (*Stressow*), Maszewo (*Massow*), Zdrzewno (*Zdrewen*), Chabrowo (*Chabrow*), Nieznuchowo (*Neznachow*), Szczecurzy (*Schöcher*), Babidół (*Bibidol*), Dąbino (*Dambien*), i t. d. — Okrąg mieszczyzny powyższe miejscowości stanowi sam środek Kaszubów pomorskich. Na leżą tu jeszcze Izbię, przezwane po niemiecku *Fischerdorf Giesebitz*, oraz miejscowości Parzątko i Zapotok, położone z drugiej strony rzeki Leby, u jej ujścia do jeziora tegoż nazwiska. Miejscowości te oddzielone są od reszty kraju Kaszubów nieprzystępnymi bagniskami. Dalej pomiędzy rzeką Lebą a powyższymi bagniami, ciągnącymi się do strumienia Pustyni, na południe rzeki Leby znajdują się miejscowości słowiańskie: Cieczenowo (po niem. *Zenzenow*), Woleń (*Wollin*), Prebądowo (*Prebentow*), Wekosowo (*Wekow*), Głowczyce (*Glowitz*), Knećino (*Klenzin*), Szczypkocze (*Zipkow*), Duchowo (*Dochow*), Zaratin (*Grossdorf*), Sioliana (*Zedlin*), Bądzechowo (*Banskow*), Równo (*Rowen*), Skórzyno (*Schoria*) i t. d. Mieszkańcy tych wsi znani są pod nazwą Kabarków. Wsie zaś, czyli raczej małe osady rybackie, złożone po większej części z dwóch lub trzech chałup, pomiędzy jeziorami Leba i Garden, tuż nad brzegiem morza, są następujące: Kleki v. Kleczyce (po niem. *Klucken*), Las (*Lassen*), Bolinę (*Bollenz*), Czolpino (*Schölpin*), Chusta (*Chust*), i t. d. Wsie położone pomiędzy błotnistym strumieniem Pustyni, wpadającym do kąta południowo-zachodniego jeziora Leba, a rzeką Lepawą (*Lupow*), są następujące: Wierzucino (po niem. *Virchenzin*), Zeleze (*Selesen*), Smolżone (*Schmolzin*), Seey (*Zietzen*), Witkowo (*Vielkow*). Wsie nareszcie położone w kącie utworzonym w punkcie, gdzie rzeka Lepawa wpada do jeziora Garden, to są: Wielogarno (*Gross-Garden*), Mało Garo (*Klein-Garden*), Bloćki (*Blotke*), Człuchowo (*Schlochow*), Stoicino v. Stowicno (*Stojentin*), Wesucho (*Witschow*), Kiersk (*Kerske*), Rato v. Rto (*Rotten*). W tych trzech ostatnich grupach wiosek zamieszkał słowianie, zowią się Słowinami. Liczba Kaszubów, wraz z Kabarkami i Słowinami, wynosić może przeszło 200,000, lecz nie wszyscy już mówią po polsku. — Tenże zeszyt czasopisma obejmuje także artykuły: „Chryst Włodzimierz” (*Die Taufe Wladimir's*), M. Pogodina, i „O Cesarzskiej bibliotece publicznej w Petersburgu” (*Die Kaiserliche Öffentliche Bibliothek von St. Petersburg*), wyciąg ze sprawozdania barona M. Korffa; oba te artykuły przełożone są z rosyjskiego.

Jeden z dzienników francuskich podaje następujące szczegóły o rozmaitych i oddychających publicznych, jakie miały miejsce w Paryżu przy ulicy de la Paix. Bezwzględnie, powiada on, na rok przyszły trzeba będzie znaleźć obszerniejszą salę od teraźniejszej, która nie mogła pomieścić zbyt licznych słuchaczy. P. Albert Leroy, moralny twórca tego dzieła, poświęcał wyrazistą swą mowę na wykład literatury zagranicznych. P. Lissagary, założyciel finansowy, opowiadał z właściwą miarą poezji i powściągliwością, swą podróżą po Nowym Świecie. Pp. Simonin i Elieuzs Reclus opisywali także swe odległe podróże, jeden z nadzwyczajnością płynnością, drugi z właściwą mu poezją. P. Eugeniusz Pelletan, jakby pochmurny kaznodzieja, czasem tylko wyrażał jak błyskawica rozjaśniający ciemności, zajmował publiczność przedstawieniem Leona Xi Macchiawela, kiedy wzbronił na dalszych odczytach, jak się zdaje w skutkach wzburzenia po pierwszej prelekcji p. Renana. P. Emile Deschanel, znany z żywych i wykwintnych wyrazów, zwałbił liczną publiczność w jesieni, dorabiając romans francuski, w zimie sztuki dramatyczne francuskiej mistrzów i Shakespeare'a. P. Laurent-Pichat, co dwa tygodnie odczytywał pełne wniosłości karty o poezji i poetach. P. Babinet, członek instytutu Francji i p. Barral współredaktor czasopisma *La Presse scientifique*, obnażali ludzi światowych z tajemnicami nauk ścisłych i przyrodniczych. P. Legouvé, członek akademii francuskiej z znaną mową podawał studia o rodzinie nowożytnego społeczeństwa; p. Ulbach czytał swój utwór *Pamiętniki nieznajomego*. *Journal des Debats* oprócz p. Deschanel, dostarczał do tej świetnej plejady p. Weiss, znanego z artykułów umieszczanych w tym dzienniku. P. Alfred Assolant, mówił o Wiktore Jacquemont i jego podróży do Indji. Pp. Wiktor Borie, Ch. Habeneck i Ch. Dunoyer i inni, talentem swoim obdajać się o miejsce na trybunie, prawie co dzień otaczanej licznymi, wyborowymi słuchaczami. Tym sposobem powożenie publicznych rozmów i odczytów, było nadzwyczaj świetne i instytucja ta niejako już wkorzeniła się w obyczaje oświeceniowych warstw społeczeństwa paryskiego.

W Londynie wychodzi od niejakiemu czasu tygodnik wydawany przez J. i R. M. Wood, pod tytułem: *Typographic Advertiser* śledzący za postępem sztuki drukarskiej. — Ważnego i wspaniałego z dziedzin botaniki dzieła w 42 tablicach folio z tekstem objaśniającym, pod tytułem: *Pflanzenblätter in Naturdruck mit der botanischen Kunstsprache für die Blattpressen*, ułożonego i wydawanego przez Dra G. Ch. Reussa z Ulmu (w Sztutgardzie, u E. Schweizerbarta), wyszedł nateraz zeszyt pierwszy. Całe dzieło składa się z siedmiu zeszytów. Tablice pierwszym zeszytem objęte, przedstawiają grupy systematyczne 400 rozmaitych kształtów liści, oddanych tu rzadką naturalnością. Do składu 42 tablic wchodzi liście drzew, krzewów i roślin nie tylko dzikorosnących, lecz i ogrodowych i ozdobnych.

Z wydanych w tych czasach utworów dramatycznych niemieckich, na uwagę zasługują dwa: *Sophonisbe*, dramat przez A. Prölsa (Drezno), i *Jenets des Meeres*, dramat przez Adolb. Hermann (Celle). Pierwszy z tych utworów odznacza się przedewszystkiem świetną dykcją, a drugi uznany został jeszcze w 1858 r., przez monarchijski sąd konkursowy, za arcydzieło odznaczające się zapalem poetycznym i wyborną charakterystyką.

STATYSTYKA.

MIASTO STOŁECZNE WARSZAWA.

(Dalszy ciąg — patrz Nr 208).

3. Temperatura.

Średnia temperatura miesięcy:

	—5°15 Cels—	—4°12 Reaum.
styczeń	—3.32	—2.65
luty	—3.32	—2.65
marzec	+0.48	+0.39
kwiecień	+7.20	+5.76
maj	+13.42	+10.74
czerwiec	+17.76	+14.21
lipiec	+18.82	+15.26
sierpień	+18.11	+14.49
wrzesień	+13.46	+10.77
październik	+8.33	+6.66
listopad	+1.25	+1.00
grudzień	—2.47	—1.98

Średnia temperatura dni szczególnych:

	Najwyższa stopni R. dnia	Najniższa stopni R. dnia
styczeń	—2°30 d. 25	—5°11 d. 10
luty	—0°38 d. 28	—3°39 d. 2
marzec	+3°28 d. 31	—0°78 d. 4
kwiecień	+8°13 d. 29	+3°46 d. 2
maj	+13°39 d. 30	+8°15 d. 1
czerwiec	+15°04 d. 30	+12°46 d. 1
lipiec	+15°67 d. 20	+14°43 d. 2
sierpień	+15°69 d. 4	+12°99 d. 26
wrzesień	+13°14 d. 2	+9°19 d. 30
październik	+9°70 d. 2	+3°55 d. 30
listopad	+3°34 d. 1	—1°27 d. 26
grudzień	—0°21 d. 6	—4°31 d. 30

a więc najwyższą temperatura jest w lipcu, najniższą w styczniu, a inne miesiące idą w następującym porządku: sierpień i czerwiec, wrzesień i maj, październik i kwiecień, listopad i marzec, grudzień i luty. Według tego zmian ciepła następują zaraz w miesiąc po zmianach długości dnia i są wyraźnie spóźnionym ich skutkiem.

Średnia roczna temperatura jest +7°41 Cels czyli +5°93 R. Największe ciepło doszło 2 sierpnia 1854 roku do +35°6 Cels czyli +28°48 R. a na słońcu +32° R. tudzież dnia 23 lipca 1859 roku +35°5 Cels czyli +28°4 R. największe zimno doszło dnia 11 Lutego 1855 roku —33°12 Cels czyli —26°5 R.

W średnim stanie najcieplejszy jest dzień 4 sierpnia +19°61 Cels —+15°63 R., zaś najzimniejszy 10 stycznia —6°39 Cels ——5°11 R. przedział między niemi wynosi dni 206. Dwa te dni oddalone są pierwszy o dni 44 od przesilenia letniego (21 czerwca), drugi o dni 19 od przesilenia zimowego (22 grudnia). Dwa dni, których średnia temperatura dzienne jest zero są 18 marca i 20 listopada, pierwszy jest u nas epoka przejścia z zimy do wiosny, drugi przejścia z jesieni do zimy. Dwa dni, których temperatura jest równa normalnej temperaturze rocznej (+7°41 Cels) są: 14 kwietnia z wiosny i 18 października z jesieni.

Średnia temperatura kwietnia jest prawie równa średniej temperaturze rocznej.

Średnia temperatura Warszawy i innych niektórych miast jest następująca podług Celsusza:

	roczna	zimny	wiosny	lata	jesieni.
Londyn	+1°4	+4°2	+9°5	+17°1	+10°7
Paryż	10.8	+3.3	10.3	18.1	11.2
Brusselsa	10.2	+2.5	10.1	18.2	10.2
Berlin	8.6	—0.8	8.0	17.3	8.8
Kraków	8.0	—3.3	6.9	19.1	8.0
Warszawa	7.4	—3.4	7.0	18.2	7.7
Moskwa	3.6	—10.3	6.3	16.8	1.6
Petersburg	3.5	—8.4	1.7	15.7	4.7

4. Wilgotność powietrza

według Psychrometru Augusta biorąc liczbę sto za największy stan wilgotności wypada:

	styczniu	lutym	marcu	kwietniu	maju	czerwiec	lipcu	wrzesniu	październiku	listopadzie	grudniu
	90.9	92.7	86.9	74.5	68.1	68.6	70.5	78.5	84.1	91.1	94.6

a więc najwilgotniejszy jest grudzień, a najmniej wilgotny maj; inne miesiące idą: luty, listopad, styczeń, marzec, październik, wrzesień, kwiecień, sierpień, lipiec, czerwiec.

5. Ilość pary wodnej w powietrzu.

W metrze kubicznym powietrza znajduje się następująca ilość gramów pary:

	styczniu	lutym	marcu	kwietniu	maju	czerwiec	lipcu	wrzesniu	październiku	listopadzie	grudniu
	3.77	4.10	4.83	6.11	8.11	10.30	11.16	9.35	7.31	5.58	4.39

średnio-rocznie 7.15

najwięcej pary w powietrzu jest u nas w lipcu i w ogóle w lecie, najmniej w styczniu i w ogóle w zimie, a w ciągu dnia najwięcej wieczorem.

6. Ilość wody spadłej z powietrza.

Według obliczeń, czynionych za pomocą Udometru czyli Pluwiometru, Deszczomiaru, ilość wody, spadłej z deszczu i śniegu wynosi centymetrów:

	styczniu	lutym	marcu	kwietniu	maju	czerwiec	lipcu	wrzesniu	październiku	listopadzie	grudniu
	3.45	3.19	4.23	3.97	5.49	6.61	9.13	4.29	4.92	4.12	3.86

rocznie 60.70 to jest z deszczu 50.14 ze śniegu 10.56 centymetrów. Najwięcej wody spada w lecie, potem w jesieni i na wiosnę, a najmniej w zimie.

7. Wiatry.

Wiatry u nas wiejące mają następujący charakter:

Wiatry północne są mroźne, ostre, północno-wschodnie i wschodnie przebiegają ogrom stałego ładu wschodniego utracają parę wodną i do nas przychodzą suche, zimne, ostre, a w porze zimowej są mroźne, — południowo-wschodnie są łagodne,

południowe są najcieplejsze, osobliwie w porze zimowej, — południowo-zachodnie są mokre, wilgotne, a przytem ciepłe, — zachodnie niosą z sobą masę ciepłego powietrza i pary wodnej, a przechodząc przez małą przestrzeń ładu Europy nie są w stanie się oziębić, więc przychodzą do nas ciepłe, wilgotne i zwykle sprowadzają deszcze, — zachodnio-południowe są zimne.

Postrzeżenia co do kierunku wiatrów, dokonywane przy pomocy Anemoskopu, dają następujące dla Warszawy wypadki:

	Wiatrów	Pn.	PnW.	Ws.	PdW.	Pd.
w styczniu	6.4	7.7	12.3	20.1	15.8	
lutym	8.3	6.4	7.0	15.3	10.4	
marcu	12.3	6.6	6.4	14.1	14.8	
kwietniu	14.9	11.8	9.3	17.2	8.5	
maju	15.2	8.9	5.1	7.9	9.4	
czerwiec	15.1	9.0	5.1	10.8	9.4	
lipcu	14.7	6.5	5.9	7.5	10.5	
sierpniu	13.1	8.2	6.3	13.7	11.9	
wrzesniu	10.5	9.0	7.4	17.9	14.0	
październiku	7.2	5.6	8.9	21.7	17.3	
listopadzie	7.2	7.9	9.0	21.3	18.4	
grudniu	7.3	6.5	10.3	18.4	18.3	

razem w całym roku

	182.2	94.1	93.0	185.9	158.7
	Pd. Z. Zach.	Pn. Z. Panujący			
w styczniu	10.7	28.3	7.7	Z.	
lutym	10.9	27.9	7.3	Z.	
marcu	10.1	29.6	11.8	Z.	
kwietniu	8.6	20.2	9.8	Z. PdW.	
maju	8.5	27.8	15.0	Z. Pn.	
czerwiec	8.6	27.8	14.9	Z. Pn.	
lipcu	9.9	30.1	18.9	Z. PnZ.	
sierpniu	10.6	29.4	12.0	Z. PdW.	
wrzesniu	8.8	27.0	10.1	Z. PdW.	
październiku	13.9	26.7	7.0	Z. PdW.	
listopadzie	14.4	21.1	6.6	Z. PdW.	
grudniu	12.8	31.3	7.4	Z. PdW.	

razem w całym roku

127.8	329.2	128.5	Z. PdW.
-------	-------	-------	---------

W Warszawie więc i w ogóle w całej Polsce panujący jest wiatr zachodni, co widocznie pokazują drzewa, rosnące na otwartych miejscach, bo te pochyłością swoją są zwrócone na zachód, szczególnie w alejach lipowych; dalej idą wiatry:

Południowo-wschodnie, południowe, północne, północno-zachodnie, południowo-zachodnie, północno-wschodnie i wschodnie; maximum przypada na zachodni 329.2, minimum na wschodni 93.0.

Liczba wiatrów w Warszawie i innych miejscach sprowadzona do 1000 jest:

	War-szawa	An-glii	Francji	Niem-cy	Rosji	Węgry
południowy	107	82	126	84	99	
połnoc.-wschod.	76	111	140	98	191	
wschodni	82	99	84	119	81	
połudn.-wschod.	82	81	76	87	130	
południowy	154	111	117	97	98	
połud.-zachod.	97	225	192	185	143	
zachodni	260	170	155	198	166	
połnoc.-zachod.	92	120	110	131	192	

Wiele u nas jak powyżej wykazano, przeważają wiatry zachodnie, w Rosji północno-zachodnie i północno-wschodnie, a w innych wymienionych tu krajach, wiatry południowo-zachodnie i zachodnie. (d.c.n.)

BIBLIOGRAFJA FRANCUSKA

za miesiąc Sierpień 1862 r.

(Dokończenie, obacz Nr. 218).

Mémoires de Victor Alfieri; Paris, Firmin Didot; 1 vol. in 12-mo.

Jest to przedruk dawnego tłumaczenia tych pamiętników na język francuski, do tego stopnia wierny, że zachowuje nawet błędy językowe. Alfieri jest dziwną postacią. Widać w nim mieszaninę szalonej dzikości, dziecinności z wielkością; karzeł obok olbrzymia, jak się sam wyraził. Kiedy używał spokojności, nie wiadomo. Z jednej namiętności wprost przechodził do drugiej, a czasem bywał i gwałtowny i łagodny. Konie, kobiety, marnotrawstwo, prozaiactwo, usilna praca nad nauką, ciągłe na przemian zajmowały jego życie. W dzieciństwie był nieposłuszny, wrażliwy, drażliwy, uparty, dumny, ale szczerzy i otwarty. Później szalenie kochał niezależność; każde okazane uszanowanie drogo kosztowało; wiele umiał znosić i cierpieć, aby tylko się nie ugiął; lecz dla osiągnięcia celu, umiał pelzać, intrygować, pochwlebiać. Życie jego pełne jest samych sprzeczności. Dumny swem szlachetstwem, pogardzał całą kastą szlachty; porzucał służbę wojskową, zaczął dopiero stałe nosić mundur wojskowy; nieprzyjaciół despotyzmu, przeklikał wkrótce demokrację. Wiele rzeczy nałkował, sprawiał mu przesyt i nudziło go, ale wracał do tego, co go nudziło i przysycało. Nieraz będąc w ułubieniu smutnym, unikającym wszel

